

ضرورت رویکرد برنامه ریزی استراتژیک در توسعه پایدار شهری مطالعه موردی: شهر کاشان

ابوذر وفايي^۱، دکترای جغرافیا و برنامه ریزی شهری، مهدی یحیی پور^۲، دکترای جغرافیا و برنامه ریزی شهری

^۱ دانشگاه تهران ، aboozarvafaei@yahoo.com

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی ، yahyapour1376@yahoo.com

چکیده

امروزه مدیریت شهری و همچنین نهاد های برنامه ریزی توسعه شهری در رویارویی با مشکلات و مسایل اقتصادی و اجتماعی شهرها با شرایط پیچیده و متغیری مواجه اند و در این راستا شیوه رایج برنامه ریزی شهری در چارچوب طرح های جامع و تفصیلی به رغم دستاورد های مدیریتی قابل توجه، در هدایت شهر به سوی توسعه پایدار موفق نبوده اند، لذا تدوین برنامه ریزی استراتژیک توسعه پایدار برای هر شهر، کلان شهر و منطقه شهری امری ضروری می باشد، با این مقدمه شهر کاشان از جمله شهرهایی می باشد که با وجود داشتن منابع طبیعی غنی و انسانی کارآمد به دلیل عدم توجه به رویکرد برنامه ریزی استراتژیک به خصوص در انجام طرح ها و برنامه های توسعه شهری در شرایط توسعه ناپایدار قرار دارد. بدین منظور پژوهش حاضر در نظر دارد ضمن بررسی چالش ها و نواقص طرح های توسعه شهری کاشان به تبیین کاربرد رویکرد برنامه ریزی استراتژیک با عنوان یک ضرورت در زمینه حرکت شهر کاشان به سمت توسعه پایدار بپردازد، نوع پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه انجام توصیفی- تحلیلی است. نتایج پژوهش نشان می دهد طرح های توسعه شهری در کاشان نتوانسته راهگشای مناسبی برای حل معضلات شهری باشند و می بایست قابلیت های الگوی برنامه ریزی راهبردی در قالب تدوین و اولویت بندی استراتژی های توسعه شهری در ابعاد مختلف به عنوان الگویی مقدم بر طرح های توسعه کالبدی، جهت مقابله سیستماتیک با معضلات شهری و هدایت روند توسعه شهر به گونه ای نظام یافته و پایدار استفاده گردد.

واژه های کلیدی: برنامه ریزی استراتژیک، توسعه پایدار شهری ، برنامه ریزی سنتی، کاشان.

۱- مقدمه

۱-۱- طرح مسأله:

جهان به سرعت در حال گسترش زندگی شهری است. تحولات ایجاد شده در عرصه های گوناگون ، دگرگونی عظیمی در محیط های شهری جهان ایجاد کرده است. "سرعت رشد شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه بیشتر از کشورهای توسعه یافته است) نقدی و صادقی، ۱۳۸۵: ۲۱۳". توسعه فیزیکی و جمعیتی شتابان و

نامتعادل شهرها به همراه ناکارآمدی و شکست طرح های توسعه شهری ، پیامدهای نامطلوب اقتصادی، اجتماعی و کالبدی را شکل داده (صرافی و همکاران ، ۱۳۸۸: ۶۷) "ومدیریت شهری را دچار معضل نموده است، لذا تدوین برنامه ریزی استراتژیک توسعه پایدار شهری در جهت مقابله سیستماتیک با معضلات شهری با هدف تعادل بخشی به فرم فضایی شهر از طریق درک فرصت ها، امکانات، تهدیدات، تشخیص و تخصیص منابع از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است." به عبارت دیگر مزیت هایی زیادی که این نوع برنامه ریزی نسبت به طرح های جامع دارد و فرآیند آن منطبق بر پویایی و سیاست شهر است ، ضرورت بکارگیری آن در برنامه ریزی ها را اجتناب ناپذیر کرده است" (اشرفی، ۱۳۸۷: ۹).

در این راستا شهر کاشان نیز از جمله شهرهایی می باشد که تحت تأثیر رشد بالای فیزیکی و جمعیتی شهر و ناکارآمدی طرح های توسعه شهر در عمل با ناهنجاری های اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و فضایی زیادی همراه بوده و موجب توسعه شهر به سمت عدم تعادل و پایداری گردیده و در نهایت مدیریت شهر را با چالش های جدی روبرو ساخته است، در این میان بهبود شرایط زندگی و توسعه اصولی، موزون و منطبق با موازین شهرسازی، برنامه ریزی صحیح و انعطاف پذیری را برای شهر طلب می کند که نبود چنین برنامه ای باعث بوجود آمدن مشکلات و نارسایی هایی در شهر می شود. لذا توجه به این مشکلات و چالش ها با رویکرد استراتژیک به عنوان یکی از رهیافت های نوین در عرصه توسعه پایدار شهری ضرورتی انکارناپذیر است. این پژوهش در نظر دارد ضمن بیان مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک و توسعه پایدار شهری، بر ضرورت برنامه ریزی استراتژیک به عنوان رویکرد نوین در برنامه ریزی شهری جهت پاسخگویی به سوال ذیل بپردازد.

برنامه ریزی راهبردی طی چه فرایندی می تواند موجب تعادل

بخشی به نظام فضایی شهر کاشان و در نهایت هدایت و روند توسعه شهر به گونه ای نظام یافته و پایدار بشود؟

۱-۲- اهداف پژوهش:

امروز سعی می شود که توسعه شهرها بر اساس برنامه صورت گیرد و استانداردهای زندگی در محیط شهری کاهش پیدا نکند. بنابراین